

نصرت الله نوح طنزپرداز پیشکسوت در کاکا

— **هجو:** یعنی برشمردن عیب و نقص از روی غرض شخصی، و آن ضد مدح است.
— **طنز:** یعنی برشمردن عیب و نقص از روی غرض اجتماعی، و آن صورت تکامل یافته هجو است.

— **هزل:** یعنی شوخی رکیک به خاطر تفریح و نشاط بعضی از آدمها، و آن ضد جد است.
— **فکاهی:** یعنی خوش طبعی کردن و شوخی معتدل به خاطر تفریح و نشاط. و به طوری که از این تعریف ها پیداست، در هجو و طنز، نیش وجود دارد و در هزل و فکاهه نوش.

هجو، آن است که شاعری، حاکمی، خانی یا شاهی را هجو می کند. او را به فحش می کشد. ناسزا می گوید، دیگر در بند زیبایی کلمات نیست و گاهی به لطافت سخن و صنایع و بدایع کلام هم توجه نمی کند.

البته گاهی هم شاعر زیاد عصبانی نیست و هجویه خود را در نهایت زیبایی می سازد و مطمئن است که قرن ها بعد از او می ماند: مانند هجونامه ای که فردوسی طوسی، زنده کننده زبان و ادبیات پارسی برای سلطان محمود ساخت و او را در تاریخ مشهور کرد! اینهم گفتنی است که قصاید مدیحه فرخی سیستانی با دیگر شاعران، نتوانست سلطان محمود را مشهور کند. حتی قصیده زیبایی را که همین شاعر، فرخی در مرگ سلطان محمود ساخت:

شهر غزنی نه همانست که من دیدم پار
چه فتاده ست که امسال دگرگون شده کار
تا به آنجا که به نوحه سرایی می پردازد و
غصه می خورد که:

آه و دردا که اکنون قرمطیان شاد شوند

ایمنی یابند از سنگ پراکنده و دار
و آن همه برای او وجهه "امین المله" و
"حامی المسلمین" تراشید. باز هم مرگ
او با آن همه تبلیغات کاذب فراموش شد
و فقط نعره ی خشمگین فردوسی در هجو
سلطان محمود در پهنه قرون پیچید و او را
مشهور ساخت.

اگر شاه را شاه بودی پدر

به سر بر نهادی مرا تاج زر

چو اندر تبارش بزرگی نبود

نیارست نام بزرگان شوند

چگونگی پیدایش، انتشار و لغو و توقیف آن تجدید چاپ کرد. در سال ۱۳۷۳ کتاب بررسی طنز در ادبیات و مطبوعات فارسی را با مقدمه استاد محمدجعفر محبوب در سن خوزه انتشار داد و در سال ۱۳۷۷ "آتشکده سرد" گزینه شعر خود را چاپ کرد. چاپ جدید تذکره شعرای سمنان و مجموعه شعر به گویش سمنانی با عنوان "ننین هکاتی" (حرفهای ننه) از کارهای تازه نوح است که در سال ۱۳۸۰ منتشر شده است. همچنین مجموعه نفیس و مهم یادمانده ها و بخش منتشر نشده آثار یغمایی جندقی را به کارهای اخیر نوح می توان اضافه کرد. نوح اکنون سوای نوشتن کتاب و پژوهش، در مطبوعات بویژه چاپ آمریکا به نگارش مقالاتی در زمینه های مختلف می پردازد و کلاسهای حافظ شناسی او در آمریکا سالیان سال است که برقرار و مورد توجه بسیار است.

نوشته ای از نصرت الله نوح

در قلمروی ادبیات غنی و پر بار پارسی، هجو، هزل، طنز و فکاهه سرایی، همواره طی قرونتمادی، همچون جویبار زلالی به وجود آمده، رشد کرده و تکامل یافته است. هر شاعری به مقتضای حالات خود، ضمن خلق آثار خویش، گهگاه به طنز و هزل نیز روی آورده است. این دوست یا آن رقیب را هجو کرده و یا شاعر مدیحه سرایی، طی قطعه ی طنزآمیزی به فلان حاکم، یادآوری کرده است که جیره و مقرری اش را فراموش نکند. همانگونه که انسانها دارای طبایع و خویهای گوناگون هستند، آثار شاعران و نوع نگرش آنها به جامعه و مردم نیز متفاوت است. شاعری همه حوادث را از دریچه چشم قضا و قدر می بیند و راضی به رضای اوست، ولی شاعری دیگر، انسان را مختار و فعال و سازنده توصیف می کند و از او می خواهد خود را به سلاح دانش و خرد مسلح کند. و به نبرد با کجروی ها و ناراستی ها برخیزد. بنابر این، نوع بیان و شیوه نگرش شاعر است که جایگاه او را در بین سخنوران مشخص می کند.

در گفت و گو از طنز، نخست باید تفاوت بین هجو و هزل و فکاهی سرایی و طنز را بدانیم:

آشنایی با نوح

نصرت الله نوحیان (نوح) به سال ۱۳۱۰ در سمنان متولد شد. در سال ۱۳۲۹ زادگاهش را ترک کرد و به تهران آمد و از همان زمان فعالیت های ادبی - سیاسی اش را نیز آغاز کرد. نخستین شعر او به سال ۱۳۳۰ در روزنامه فکاهی سیاسی چلنگر (که به مدیریت محمدعلی افراشته منتشر می شد) انتشار یافت. پس از آن اشعار و آثار او در دیگر نشریات با امضای (نوح) منتشر می شد. با تشدید اختناق، پس از ۲۸ مرداد سال ۳۲ نوح دستگیر شد و پس از آزادی، اشعار خود را با امضاهای "سپند" و "میخ" منتشر می کرد. اولین کتاب شعرش، منظومه "گرگ مجروح" در سال ۱۳۳۳ پس از کودتای ۲۸ مرداد چاپ شد ولی ماموران فرمانداری نظامی آن را از چاپخانه جمع کردند و نوح را نیز به زندان سپردند. از سال ۱۳۳۹ نوح ضمن کار مستمر در روزنامه کیهان (تا سال ۱۳۵۸) با اکثر مجلات و روزنامه های تهران همکاری داشت. در سال ۱۳۳۶ نخستین مجموعه شعرش با عنوان "گلهایی که پژمرد" به چاپ رسید و دومین مجموعه شعرش "دنیای رنگها" به سال ۱۳۴۲ انتشار یافت. آثار تحقیقی او به ترتیب تذکره شعرای سمنان (۱۳۳۷) ستارگان تابان (مقالات چاپ شده در مطبوعات پیرامون شعر فارسی (۱۳۳۸)، دیوان رفعت سمنانی با مقدمه دکتر ذبیح الله صفا در سال ۱۳۳۹ منتشر شد. پس از انقلاب، مجموعه اشعار سیاسی نوح با عنوان "فرزند رنج" انتشار یافت. در همین سالها نوح مجموعه کارهای محمدعلی افراشته را در سه جلد با عنوان های "مجموعه های شعر محمدعلی افراشته"، "چهل داستان" و "نمایشنامه ها، تعزیه ها و سفرنامه) گردآوری و چاپ کرد. همچنین تنظیم و چاپ "آثار عجم" اثر فرصت شیرازی همراه با بررسی آثار و زندگینامه مولف در سال ۱۳۶۲ از دیگر کارهای نوح می باشد. در آمریکا نیز نوح، دوره روزنامه فکاهی سیاسی آهنگر چاپ ایران را با مقدمه ای پیرامون

به افتخار نصرت الله نوح، محقق، روزنامه نگار، شاعر و طنزپرداز پیشکسوت معاصر سرزمین مان و حضور او در تورنتو، یکشنبه شب ۲۰ سپتامبر میهمانی شامی از طرف مجله کاکا با حضور دست اندرکاران این مجله و تنی چند از نویسندگان و طنزپردازان و روزنامه نگاران و هنرمندان ایرانی مقیم تورنتو در رستوران سنتی پاتوق برگزار گردید. در این مراسم گرم و صمیمانه که تا پاسی از شب ادامه داشت از سالها تلاش، نوشتن و تحقیق نصرت الله نوح به عنوان روزنامه نگار، شاعر، طنزنویس فعال و پرکار قدردانی گردید و در پایان مراسم هدایایی از سوی مجله کاکا به عنوان یادبود به ایشان اهدا شد. از جمله کاریکاتوری که توسط کاریکاتوریست کاکا (کره خره) از چهره نصرت الله نوح کشیده شده بود که بسیار مورد توجه حاضران قرار گرفت. سپس نصرت الله نوح کتابهای خود را برای حاضران امضا و به آنان هدیه کرد. در این نشست شخصیت هایی چون عزت الله زنگنه مدیر ماهنامه کاکا، محمد پناهی سمنانی نویسنده، محقق، روزنامه نگار پیشکسوت، اسد مذنبی طنزپرداز، محمدباقر صمیمی نویسنده و روزنامه نگار، شهلا اعتمادزاده نقاش، محسن جمال موسیقیدان و نقاش، سعید سلطانیپور روزنامه نگار، آرش خرابی طراح و صفحه آرا و تنی چند از اعضای کانون به آذین و دست اندرکاران ماهنامه طنز و کاریکاتور کاکا حضور داشتند. لازم به ذکر است که نوح برای یک سخنرانی به دعوت کانون فرهنگی به آذین، مجله شهروند و دوچرخه سواران حقوق بشر در ایران به تورنتو آمده بود که در شنبه شب در حضور جمع بسیاری از ایرانیان - نامبرده با قدرت بیان و حافظه قوی خود به بررسی "سرکله های" طنز نویس ایرانی (قدیم و جدید) پرداخت که بسیار مورد توجه حاضران قرار گرفت. باید گفت، این مراسم و سخنرانی به خاطر تسلط کامل گوینده به موضوع بسیار خوب اجرا شد و یکی از موفق ترین برنامه های سالهای اخیر بود.

تنی چند از میهمانان در مراسم